Вороний Микола Кіндратович

Життєпис

Микола ВОРОНИЙ

Вороний Микола Кіндратович (літ. псевдоніми — Арлекін, Віщий Олег, Микольчик, Сіріус та ін.) народився 24 листопада 1871 року на Катеринославщині в сім'ї ремісника. Навчався в Харківському і Ростовському реальних училищах, згодом — у гімназії в Ростові-на-Дону.

Ще гімназистом почав писати вірші, захопився творчістю Т.Шевченка, театром М.Кропивницького, політичною літературою. Потрапив у поле зору поліції (арешти, обшуки) М.Вороному заборонили вступати до університету, проживати в Петербурзі та університетських містах. З драгомановцем С.Єрастовим організував у Ростові-на-Дону "Українську громаду". У Харкові перебував під впливом таємного "Братства тарасівців". Мав намір виїхати до Болгарії і вступити до Софійського університету, куди вабила його постать улюбленця революційної молоді М. Драгоманова. Але в день його приїзду до Львова надійшла телеграма, що М.Драгоманов помер.

Навчався у Віденському університеті, потім у Львівському, заприязнився з І.Франком, входив до редколегії журналу "Жите і слово", працював режисером у театрі "Руська бесіда".

З 1897 по 1900 рік — актор трупи М Кропивницького.

Видав збірки віршів "Ліричні поезії" (1911), "В сяйві мрій" (1913), виступав з театрознавчими статтями.

"В революцію 1917 року, — пише М.Вороний в автобіографії, — я брав дуже енергійну участь, особливо на початку (при моїй участі організовувалось перше ядро Центральної Ради), влаштовував мітинги.....

Восени 1917 року став директором і режисером "Національного театру", який відкрив своєю постановкою "Пригвожденних" В.Винниченка. "Були перспективи вступити до уряду, я поздержався, захоплений театральним хаосом, — пише він в автобіографії. — Далі: голод, морози, пайки і ускладнення моєї хвороби неврастенії кишок". Змучений і виснажений, поет у 1920 році емігрував до Варшави ("їхав з неохотою, з мусу"), де працював "старшим аташе з правами радника" при УНР-івському уряді (для зв'язку з культурними колами Польщі). У Варшаві видав збірку поезій "За Україну" (1921). Переїхав до Львова, де викладав у консерваторії та в організованій ним драматичній школі, видав театрознавчі книги "Режисер", "Драматична примадонна"', мистецтвознавчу — "Пензлем і пером".

Повернувся на Радянську Україну 1926 року. В тодішній пресі творчість поета розглядалася в основному у вульгарно-соціологічному трактуванні, йому закидали "модернізм" і "буржуазність".

Працював викладачем на кафедрі художнього читання Харківського музично-драматичного інституту. Переїхав до Києва, працював у ВУФКУ, в Укртеатрокіновидаві,

писав статті, кіносценарії, перекладав лібретто.

Перу М.Вороного належить низка перекладів із світової поезії, зокрема "Інтернаціоналу", "Марсельєзи", "Варшав'янки", творів Дайте, Словацького, Пушкіна, Гумильова, Верлена, Метерлінка та ін.

28 березня 1934 року уповноважений секретно-політичного відділу ДПУ УРСР Акимов (Егідес) виніс постанову про початок попереднього слідства у справі М.К.Вороного, якому інкримінувалася "контрреволюційна діяльність". Того ж дня в ДПУ на Вороного було заповнено анкету звинуваченого, допитали його, а також (як свідків) Любомира Дмитерка, Аркадія Добровольського, Івана Ле, Петра Колесника — всі вони поцінували творчість поета як "буржуазно-естетську і націоналістичну", а його самого назвали "трубадуром націоналістичної контрреволюції", їхні "свідчення" фігурують в обвинувальному висновку.

М.Вороний під час допиту рішуче заперечував висунуті проти нього обвинувачення в приналежності до контрреволюційного підпілля. З нього того ж дня, 28 березня, взяли підписку про невиїзд. Отже, поет цього разу уникнув тюремної камери ДПУ.

31 березня 1934 року особлива нарада колегії ДПУ УРСР ухвалила: "Вороного Миколу Кіндратовича ув'язнити у виправтрудтабір строком на три роки, рахуючи строк з 28 березня 1934 року, з заміною засланням у Казахстан на той же строк, на місце заслання направити одиночним порядком".

Не маючи надії на повну свободу, хворий поет прохав керівництво ДПУ УРСР визначити місце заслання десь ближче — Воронеж, Сталінград, навіть Свердловськ чи Кавказ.

Судова трійка при колегії ДПУ УРСР 9 червня 1934 року несподівано зглянулася й замінила йому трирічне заслання в Казахстан висилкою на той же строк — із забороною проживати в Україні, БРСР, Московській та Ленінградській областях.

Отже, М.Вороний змушений був жити у Воронежі, пізніше у Бежиці.

Влітку 1937 року він з'явився в с.Глиняне Піщанобрідського району на Кіровоградщині (тоді Одеської області), а восени переїхав до міста Новоукраїнка Тут почав працювати коректором у районній газеті, але невдовзі його було звільнено.

Останній акт трагедії М. Вороного зафіксовано в архівній слідчій справі №3945. Ця справа Одеського УНКВС була групова ("Дело №66162 по обвинению Павлюченко Логвина Ананьевича й др. (всего 13 чел.). Начато 14 апреля 1938 г."). Того ж дня арештували і М Вороного. Як і всіх його посправників (12 селян Глиняного та інших сіл) — "за участь у контрреволюційній військово-повстанській організації". Обвинувачення членам групи були вигадані й неконкретні ("дискредитував методи стаханівської роботи", "вів шкідницьку роботу по пониженню урожайності" і т. п.).

Про М.Вороного у постанові слідчого сказано: "В 1934р. був засуджений колегією ОДПУ за контрреволюційну діяльність. Завербований відомим націоналістом Шимановичем (установлюється). Завербував Гулика, компрометував заходи партії та уряду".

29 квітня 1938 року особлива трійка при УНКВС Одеської області розглянула

справу 13-ти і всім винесла вирок "розстріляти".

Як свідчить виписка із акта, вирок стосовно всіх, у тому й числі й М.Вороного, було виконано 7 червня 1934 року о 24.00.

Президія Кіровоградського обласного суду 10 листопада 1957 року постанову трійки УНКВС по Одеській області від 29 квітня, 1938 року стосовно М.Вороного (та інших 12 осіб) скасувала, а справу на них припинила.

Про реабілітацію поета клопоталася президія правління Спілки письменників України.

Вирок особливої наради колегії ДПУ УРСР від 31 березня 1934 року щодо М.Вороного скасовано висновком прокурора Київської області від 14 листопада 1989 року (на підставі ст.I Указу Президії Верховної Ради СРСР від 16 січня 1989 року "Про додаткові заходи по відновленню справедливості стосовно жертв репресій, що мали місце в період ЗО-40-х і початку 50-х років.")

Після реабілітації М. Вороного вийшли такі його книги: "Вибрані поезії" (1959), "Твори", "Театр і драма" (1989).

Іван Ільєнко

ЛУ 25(4434) 20.06.1991